

90 שנה להסתלקותו של הסבא-קדישא אלפנדרי זצוק"ל | תשעה אשנבי מסתורין

מסתתר בנשפריח חביון

אשנבי פלא המציצים לנקודות אפופות מסתוריות בחייו של

הגה"ק רבי שלמה אליעזר אלפנדרי זצוק"ל - הסבא-קדישא

אם נחפש את המכנה המשותף בין כל פתיתי חייו של המקובל האלוכי רבי שלמה אליעזר אלפנדרי זי"ע (יש אומרים: אלפנדרי, יש גורסים: אלי-פנדרי), המכונה 'הסבא קדישא', נמצא אותו בשרפיר החביון שעטף את כל מהלך חייו הנאדיר בקודש.

המסתוריות, היא זו שמקיפה את כל אחד מפרקי חייו.

כמו מצבור של מעטפות תחנונות וצרות, מונחים אשנבי הביוגרפיה של הסבא-קדישא אלפנדרי. הכל אפוף הילה של מסתורין. חלק מהשמר עות אודותיו וסתרות בשמועות אורורה והתחלשת- של כל החומרים שנותרו כתובים אודותיו - שהרבה יותר ממה שאנו יודעים עליו ומשיגים בו, אין אנו יודעים וכל שכן שאין אנו משיגים.

המחקר המקדים, הארוך והנובר, שעשיתי עובר לכתיבת יריעה זו, הפגיש אותי עם שלוש סיבות מרכזיות שהולידו את עננת המסתוריות. הראשונה - אורך שנות חייו שעמד על לכל-הפחות מאה שנים פעילות, תוחלת חיים שכזו, מביאה את האדם להספיק הרבה בעוד אין רבים שיכולים להעיד אודות כל פעמי חייו. השנייה - שלל תפקידיו הרבניים, נדודיו ופעולותיו, בהם כבר החל מגיל צעיר ממש. והתשלשת - היותו איש שמקטמר את עצמו, מאפיל את חלוניו בחי נפשו ולא נותן לכל אחד להציץ אל עולמו הנשגב.

באשנבים הבאים ניסיתי, בסיעתא דשמיא, להסיר את הלוט מעל אי-

הגה"ק רבי שלמה אליעזר אלפנדרי זצוק"ל

אלו צדדים באישיות הנשגבה או בתהלכות חייו. אם על ידי חקר הקורות ואם על ידי סיפורם של מנהגים וצדדים פלאיים ומסתוריים. האשנבים הבאים יוצרים יחדיו איזו-שהיא בבואה-דבבואה של דמותו הטמירה, התמירה, הגדולה והמלאכית.

אשנב 01

זיכרון צילומי

אגדות מסמרות תאי מוח הילכו אודות זיכרונו הכביר של הגאון. מבין השמועות, הגה ליקוט קצר של מספר עדויות פלאיות ומרהימות.

ספרייה גדולה וענפה היתה לו, לסבא-קדישא אלפנדרי (האגדות סביב הספרייה ראויות לאשנב משל עצמן) ובה אלפי ספרים אותם אגר לאורך כל שנות חייו. על המדפים המאובקים עמדו ספרים אותם לא פתח הגאון מעד עשרות שנים ובכל זאת ידע לצטט מהם בעל פה. ולא רק לצטט, אלא גם לדייק, כשנאמן- דהו הקריא לפניו מתוך ספר בן דורו המצטט את לשון הפרי מגדים' בסוגיה הלכתית מסוימת, הניף רבי שלמה אליעזר אלפנדרי את ידו באמירת: "ומתבר לא דייק בצטטו את הפרי מגדים'. מקריא הדי' ברים מיהר לשלוף את הפרי- מגדים' המאובק מהארון וראה שהצדק עם

מסרים ובשורה מסוימת ולבחון אותו אם אכן זיכרונו לא כהה וליחו לא נס'.

אשנב 02

מירקאדו

המעין בספרים קדומים המונים בקצרה את תולדותיו של רבנו, הסבא-קדישא, נוכל למצוא אותו מתואר כ'מירקאדו אלפנדרי'; לא זו בלבד אלא שפעמים שאנו מוצאים את רבנו עצמו חותם את עצמו בשם זה - לדוגמה בהסכמות לספר 'קרנן עני' אותה הוא חותם: הג' שלמה אליעזר ידידו מירקאדו אלפאנדרי ס"ט. תהינו לפרשו של השם 'מיר' קאדו' שצונו לשמו וזכרו של הגאון והקדוש.

אי אפשר לקבוע במדויק, אבל אפשר להאיר את האשנב בדברי הגאון מהר"ם בן חביב זצוק"ל בספרו 'עזרת נשים' שם הוא מסביר ש'מירקאדו' הוא שם לואי: 'אינו שם העצם לאנשים, דכל איש המכונה בשם הזה, יש לו שם קודש אחר שניתן לו בשעת מילתו, כגון אברהם, יצחק וכיוצא..." הוא מסביר שפירוש המילה 'מירקאדו' הוא: קנוי; ולפעמים השם הזה ניתן למי שאחיו נפטרו בלידתם ועל מנת שזה הרך יחיה וגורלו לא יהא כגורל אחיו, וחלילה, 'מקנים' אותו למישהו אחר ומכאן נדבק בו הכינוי 'מירקאדו'. האם זה גם היה המקרה בלידתו של רבנו? לעולם לא נוכל לדעת.

אשנב 03

לחיצת ידיים - אאוט

סיפורים רבים שנותרו, מספרים על אי לחיצת הידיים של רבנו, הס' בא-קדישא. הוא היה סרכן שיטתי ללחיצות ידיים הדדיות ואשרי מי שזכה ללחיצת יד מקודשת. הסברים שונים יש סביב מנהגו זה - וכפי שלמדנו על הערפיליות ששררה סביבותיו, לא נוכל לדעת אם כל ההסברים נכונים ואם יש בכלל הסברים אחרים ונוספים.

בעלי ההלכה הסבירו שהיות ו'תקיעת כף' חשוב כשבועה, לכן נמנע רבנו מלתקוע כפו לאיש, מרוב זהירותו ההלכתית. רבנו בעצמו הפטיר פעם והסביר שכל מנהג לחיצת הידיים הגו מנהג 'מתחדש' ואילו מלפנים נהוג היה לכרך איש את רעהו בפה בלבד. הסבר השקפתי-עילאי הסביר קרוב-נפשו של הסבא-קדישא, הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע, שלרוב קדושתו של הסבא-קדישא, הוא לא היה מסוגל לגעת בידיו של מי שריח של חטא בקרבו, לכן, מרוב התקדשותו והתרחקותו מכל נדנדו עוון

בית המסירות מורשת, ספר עם חתימתו של הסב"ק אלפנדרי

בעמל מחקרי מפרך עשה סופר 'המבשר קהילות' את דרכו בין שמעות מסתוריות לרגעים אפופי פלא || הוא צעד לאור סיפורי הפלא והאגדות הרבות שנקשרו לשמו ושמעו של הסבא-קדישא || במאמר ייחודי זה הוא מציג את פרי המחקר המופלא בתשעה אשנבים מרתקים

יקותיאל יהודה גנזל

ובעל-עוון, הוא העדיף שלא ללחוץ ידיים לאיש - מלבד במקרים מיוחדים וספורים ממש.

אחד מלחוצי-ידיו של רבנו היה הרה"ק ה'בית אברהם' מסלונים זי"ע.

ומעשה שהיה, כך היה -

לאחר הפצרות ותחנונים, הסכים רבנו שה'בית אברהם' יגיע לבקרו (הוא מיעט מאד לאשר ביקורים במעונו). משכנס, הושיט ה'בית אברהם' את ידו לשלום אלום הסבא-קדישא לא הושיט ידו לעומתו, כדרכו בקודש. אולם במהלך השיחה הבין הסבא-קדישא שאיש אלוקים יושב נכחו, עד כדי שרמוב התלהבותו מאשו הזיקרת של ה'בית אברהם', החל לזעוק: "שכינתא שריא, שכינתא שריא" (-השינה שוֹךָה). בתום הפגישה תפס רבנו את ידי ה'בית אברהם' בשתי ידיו, באורח פלאי ונדיר ובירכו בחמיר מות ב'צאתכם לשלום', כשלאחר מכן הוא מפטיר באוזני אנשי ביתו: "איש קדוש היה כאן!"

ואם במסתורין עסקינו, הנה פגינה מסתורית-שמימית מתוך שיחת הקודש שהיתה בין ה'בית אברהם' לבין רבנו הסבא-קדישא:

ה'בית אברהם' התאונן על הצרות שיהודי רוסיה סובלים מידי הבולש' ביקים ונענה שצריך להילחם ולהעביר את קליפת הבולשביקים מן העולם. הסבא-קדישא ניסה להניאו בצינו דברים מכבשנו של עולם: "הזיהר לך מהליחם בקליפה זו כי השר הממונה עליהם מטעם הסטרא-אחרא הוא חזק מאד וסכנה להילחם עמם". ה'בית אברהם' לא היה מסוגל להימנע ממלחמה בבולשביקים ואכן במהרה התתלק לבית עולמו ועוד לא הגיע לכלל זקנה ושיבה.

כמה פלא, כמה מסתורי - - -

אשנב 04

המלחמה על הזקן

אחת ההנהגות הפלאיות שאפף את מהלך שגרתו של רבנו, היתה הקפדתו הרבה בכל הנוגע לקיצוץ הזקן, גם אם לא בתעד. הוא יצא חוצץ נגד כל מי ששנע בוקנו ובפאותיו. אם נקבץ את כל השמועות והעדויות המלפפות את קדפותנו זו של הסבא-קדישא, נוכל למלא קונטרס שלם ומטלטל.

ובכל זאת, מספר אנקדוטות ספורות ומתמצות:

מי שזכה להצלפות חזרות ונשנות מפי רבנו היו בחורי הישיבות ה'ליטאיות' שנהגו היתר בגזיות הזקן - על פי הוראת רבותיהם. רבנו, מנגד, לא נשא אליהם פניו, ואילו הם בכל זאת לא וויתרו על קניין תורה בצילוי של רבנו ובהיותם בחורים, כמו בחורים, הם אף הצליחו לחתוך את חומות ההגנה וההסתר שבנה רבנו סביבו ולהיכנס אליו לדיונים תורניים פורים. רבנו לא הרשה למי ששנע בוקנו לומר לפניו דברי-תורה וחידושים, הוא כן הסכים שהלך ישמע ממנו דברי-תורה. וכאשר נתקל רבנו בבחורים ששומרים על זקנם בדחילו - כמו את הגאון רבי יעקב משה ליבוביץ זצ"ל, בנו של מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצוק"ל, אותו פגש בביקורו בחי ברוך, העיר בה שכנה ישיבת 'כנסת ישראל' - הוא הראה להם אותות של קרבה מופלגת ולפעמים אף יצא מגדרו ולחץ את ידם בחביבות רבה.

אחד הסיפורים מספר על ימי הספירה בהם הצליחה קבוצת בחורים להיכנס לרבנו ברצותם ליהנות מאורו. רבנו הבחין מיד בורזיפי הזקן שעל סנטרם, והבין שבימי הספירה אינם קוצצים בשערותיהם ועל כן זקנם גדול פרא. מיהר ואמר להם: 'מקילים אתם בחמורות, ומחמירים בקלות'. כלר מר - בעיית גילוח הזקן בימי הספירה נחשבת כ'קלה' לעומת איסור גזיות הזקן בכלל, בכל ימות השנה, שהוא 'חמור' ביותר.

אשנב 05

פרשבורג או לא?!

דמותו המסתורית ואורך ימיו ושנותיו בנו סביב רבנו גם סיפורים רבים שככל הנראה לא היו גם לא נבדאו. אחד הסיפורים - שיש סימוכין שהם לכאורה לא היו - מספר על פגישתו של רבנו עם מרנא החתם סופר זי"ע, בפרשבורג. על פי המסופר מסר רבנו את הסיפור באוזני יהודי שהיה מתלמידי הגה"ק רבי שמחה בונם סופר זי"ע, בעל 'שבט סופר' וכנדו של החתם-סופר. כאשר שמע רבנו שתלמיד נכדו של החתם-סופר נמצא לפניו, פתח וסיפר לו (הסיפור עצמו מופיע במקומות שונים ובחוריאציות

כרזה שפרסם המקובל הרב דוויק לקראת הגעתו של מונקאטש

כתב ידו הרהוט והמיוחד של רבנו במכתב שכתב בעודו רבה של צפת, בית המסירות גנוים

כתב שהוציא הרבנות ור"ח זוננפלד נגד גובי כתב ידו של הסבא קדישא אלפנדרי, דנסטי בית מסירות פומביות

שונות, את זהו מבנהו המרכזי:

'בימי חורפי נדדותי בין עיירות אירופה כשד"ר האוסף כספים ליהודי ארץ מוצאי. בחול המועד סוכות שהיית בפרשבורג וזכית להתארח בבית הרב דמטא, מרן החתם-סופר. למרות שבאירופה לא נהוג היה לישון בסוכה, מחמת הציעה, ביקשתי את רשותו לישון בסוכה, כמנהג בני ארץ צי, והגאון ינאות לי. הוא התירשב בסוכה הנמנע, או יותר נכון: עשה עצמו כמנמנע עד שהיה בטוח ששקעתי בתרדמה, בעוד שרק עשיתי את עצמי. באותו רגע החל ללמדו בנעימה מיוחדת, לימוד הנמשך על פני שעות. לפנות בוקר יצא מהסוכה ולאחר דקות חזר כשפאותיו ספוגות ממי המ קוהו. הוא הסתובב אנה ואנה מתוך התלהבות רבה ורק לאחר מכן נטל את ארבעת המינים ביקוד אש'.

על סיפור זה המופיע במקומות שונים, קמו עוררים רבים. ראשית, לפי חשבון השנים צריכים לדחות הרבה כדי שהדבר יתאפשר. שכן גם אם

יום שלישי, כ"ה באייר תש"פ **המבשר קהילות** | 19

נאמר שהדבר התרחש בשנתו האחרונה של החתם-סופר (ומסתבר לפי התיאור שזה היה מוקדם יותר), וגם אם רבנו היה באותה שעה בסך הכל כ־18 (לא מסתבר שלפני כן שלחוהו כשד"ר וגם 18 זה גיל צעיר למדי. ואם אם שלחוהו בגיל כה צעיר, קשה להאמין שהוא הצליח אז להתארח כבר בסוכתו של רבה של פרשבורג הישיש בעצמו) - עדיין יוצא שרבנו היה בן 118 בפטירתו (דבר שלא נשלל לגמרי). ואם ניקח את הריזיקה ונאמר שרבנו היה בגיל מעט יותר מתבגר והסיפור קרה לפני שנת פטירתו של החתם סופר - רבנו אמור להיות כבן 130 בפטירתו (!).

והראיה הכי חזקה טמונה בתיאור הרשמי של מסעו של הגאון רבי אברהם שמואל בנימין סופר מפרשבורג צוק'ל בעל 'חשב סופר', הוא היה צעיר לימים כאשר הגיע לירושלים והתקבל בתשואות אצל רבנו הסבא קדישא, בתיאורו האישי הוא מספר על כך שהסבא-קדישא סיפר לו שהוא מחזיק תחת ידיו את 'תשובות החתם סופר' והסביר לו גם מדוע: "כי הוא היה אשר עמד בפרץ בהונגריה ולחם נגד הרפורמים... על כן חביבים לי דברי תורתו".

מסתבר היה שאם לתלמיד-נכדו של החתם-סופר מיהר רבנו הסבא קדישא לספר על ביקורו בפרשבורג, הרי שנלכדו ובשרו וממשך-דרכו של החתם-סופר, על אחת כמה וכמה. ומכך שהוא לא הזכיר את ביקורו ואדרבה הביא סיבה אחרת להתקשרותו לתורת החתם-סופר, ניתן להסיק לכאורה שרבנו לא פגש את החתם-סופר מימיו (אם כי ללא ספק שהיה חי בימיו).

אשנב 06

טמיר ומיטקור

כשהגיע להתגורר בפלטרין של מלך, לאחר שנות רבנות ארוכות בקר שטא, בדמשק ובצפת, כיסה הסבא-קדישא את עצמו בדוק של נשגבות ובשמירה עבה המסננת אותו מעין הבריות. הוא הטיל מצור מטאפורי על הכניסה לביתו ומעטים היו אלה שהורשו להיכנס אליו. אפילו מתפללי המגנין שלו היו קבועים לגמרי וכל איש שכבר כן זכה להיכנס אליו - היה צריך להיות מאושר על ידו.

די לנו אם נציין שאפילו את רַע נפשו, ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע, הוא דחה במכתבים על גבי מכתבים שנשלחו אליו אל גולת מונקאטש בהם הוא מבקש ממנו לכל יגיע אליו, עד לאותו רגע מיוחד בו ניתנה האות והרבי עשה דרכו לעבר ירושלים (וכפי שיספר אשנב פרטני).

היו תקופות, לפעמים תכופות לפעמים נדירות, בהן היה פוֹדֵשׁ לגמרי מסוביבי, גם אלה הקרובים ביותר. בתקופות הללו היה רבנו מסתגר למשך ימים בביתו באין נכנס. במסתור, בהיחבא, הרוחק-הרוחק מאישון אנושי, הוא עבר את בוראו בסילודין כאשר רק שרפי מעלה וחיות הקודש יודעים ומבינים בבהק מלאכת קדשו.

ברם, פעמיים בשנה היו המחיצות נפרצות וכל הרוצה לראות בנועם זיוו, בא ראה. בחול המועד של סוכות ובליל התקדש חג המצות. חול המועד היה זמן הביקורים הרשמי. גם הזמן הזה הוגבל לשעה מסוימת בה נפתחו דלתות סוכתו של הסבא-קדישא ובני ירושלים נהרו אליה בהמוניהם, עוברים בסך וגוחנים לנשק את ידו הקדושה בעוד רבנו עצמו יושב שקוע בתלמודו ואינו משים כבכדו הרב שהוא נוהל. תור צפוף התארך מחוץ לסוכה, המבקרים הנרגשים עברו במהירות ובתום השעה הנקובה, קם רבנו ממקומו, נעל את דלת הסוכה וחזר לתלמודו.

כאשר מרא דארעא הגה"ק רבי יוסף חיים זונגפלד זי"ע התדפק פעם על סוכתו של רבנו שנעולה היתה וצעק לעברו: "הורים רוצים להיכנס ולהתברך!" השיב קולו של רבנו: "יש להם את הכותל-המערבי וכי מה הם צריכים אותי?"

ובליל הסדר -

בליל התקדש החג היה רבנו מזורז את עריכת הסדר הנשגבה. חיש מהר הוא קיים את המצוות, אמר את ההגדה ואכל את הסעודה. לאחר מכן היה יושב, דלתו פתוחה, מוכן ומוזמן ליהודים שהתעוררו להם שאלות הלכ' תיות שהגיעו ונענו. הוא הסביר את מנהגו זה: "בליל הסדר כשמתעוררת שאלה הלכתית ליהודי, לא נעים לו לקום ולהטריח את הרב ופוסק ההלכות שטרוד בעריכת סדר משלו. לכן אני מזרז לפנות את עצמי למסתפקי ההלכה שיכולו לָפְנוֹת אלי ולשאל אותי הלכה פסוקה".

אשנב 05

הספרייה

אגדה מהלכת בפני עצמה היתה הספרייה של רבנו.

אלפי ספרים סדורים היו בספרייתו, ביניהם ספרים נדירים ביותר או אפילו כתבי-יד. לכל ספר היה מקום מדויק משלו, מדויק עד המילימטר ואי לו למי שהזיו ספר ממקומו ובכך גרם לכך שרבנו לא מצאו. הסבא קדישא היה יושב יומם וליל בחברת ספריו - ואצרו היקר אשר אסף במאה שנות חיים - ובנדודיו ממקום למקום, לקח עמו את כל הספרייה, למרות הקשיים הלוגיסטיים המסורבלים.

שמועה עתיקה מספרת מפרי עדותה של ישישה אחת שהיא זוכרת את הגעתו של רבנו מדמשק שבסוריה אל צפת שבגליל, להתגורר בה ולהכן בה. אל פמלייתו של רבנו הצטרפה שירת גמלים ארוכה, הגמלים נשאו על דבשותיהם ארגזים מרובים וכבדים ובהם ספריו של רבנו.

עדות אותנטית אודות הספרייה הענפה מצויה בין בתי זיכרונותיו של הגאון רבי יצחק דוד אטרונג זצ"ל, ראב"ד צפת, המספר:

"היתה לו ספרייה היותר גדולה בארץ-הקודש, ספרים בכל מקצועות התורה, כל שו"ת של ראשונים ושל אחרונים, חכמי אשכנז וספרד. שני חד"רים גדולים היו מלאים עם הדיטי ספרים ממסד ועד טפחות, והיו צריכים

לטפס על סולם גבוה להוריד ספר משורה העליונה, הוא היה ב ק י כמעט ככולם, זיכרונו היה מבהיל... וכמה התענגתי מהספרים שעיינתי בפעם הראשונה: שו"ת מהרי"ט, חקרי לב, מהריט"א..."

על פי מסורת אחת, רכש רבנו את ספרייתו של הגאון רבי רפאל משה חזן זצוק"ל בעל 'כרך של רומי', לאחר פטירתו, ומכאן העשיר כל-כך את ספרייתו, במיוחד בספרים נדירים ובלתי מושגים.

אשנב 08

הביקור המסתורי

אחד הפרקים המסתוריים בחייו של הסבא-קדישא, ובעצם גם הפרק שחותם את חייו הארוכים והמופלאים, הוא פרק קשריו ופגישותיו עם הרה"ק המנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע. בגדול מתוארות הפגישות - אלה שלא נעשה בארבע עיניים - בספר 'מסעות ירושלים' שכתב רבי משה גולדשטיין, מזכירו האישי של הרבי ממונקאטש, הספר מהווה גם מסמך מרתק לחייו ופועלו של הסבא-קדישא. אלא שמקורבי רבנו שגם הם נכחו בשיחות טענו שלא כל הכתוב ב'מסעות ירושלים' מדויק לגמרי, מסיבה טכנית פשוטה, הרב גולדשטיין שהיה אירופאי-חסידי-שורשי לא לגמרי הבין את לשון-הקודש בגרסתה הספרדית, במיוחד כשהיא נאמרה בלשונו המלצית של הסבא-קדישא. משכך, לא נוכל לקבוע מסמרות בכל הקשור לפגישות הללו, אולם להסתמך ב'דרך אפשר' על הנכתב, נוכל גם נוכל.

סיפור הפגישה מסתורי ביותר. צדיק חסידי היושב במונקאטש כוסף אל חכם ספרדי המתגורר בעיר מלוכה. חליפת מכתבים נערכת ביניהם, שוב ושוב דוחה הסבא-קדישא את הרבי ממונקאטש ומניאו לבוא אליו (למרות שהוא כותב אליו בתארים מופלגים ובלתי סטנדרטיים), בסוף כשהסבא-קדישא כותב לרבי שהוא יכול לבוא אליו, לא חושב ה'מנחת אלעזר' פעמיים, הוא עושה דרך מרובת תחנות נודדים ומזויל מעות רבות על נסיעה באוניות מהירות במיוחד. בסופו של דבר השתלם החיפזון - ביום האחרון של ביקור הרבי בארץ-הקודש, לאחר סדרת מפגשים, חלקם סר דיים, בבית הסבא-קדישא, הוא נוכח בהסתלקותו של רבי שלמה אליעזר אלפנדי לעולם שכולו טוב.

בדרך לארץ-הקודש - מספר הרב גולדשטיין - כמעט וארעה תאונת ספינות קטלנית שהיתה מורידה את נוסעי האוניות, ביניהם הרבי ופגמ לייטו, לעמקי מצולות. ברגע האימה נפלטה צווחה מפיו של הרבי: "ענו בזכות רבי שלמה אליעזר אלפנדי קדישא אליו מיעדות פגינו!"

באותו רגע, נבלמה התאונה הקטלנית.

על-פי 'מסעות ירושלים', הסיבה המרכזית למסע, היתה הרבה יותר ממסתורית. המטרה היתה: הפעלת כוח עליון והחשבת הגאולה השלימה. סודות מהחדר נמסרו על ידי איש אמנו של הסבא-קדישא, הגאון רבי אהרן פישר זצ"ל (אביו של הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצוק"ל ראב"ד

הסנחת אלעזר בביקורו בארץ הקודש

העדה החרדית) שמספר על מה ששמע בין חרכי הדלת כאשר ה'מנחת אלעזר' התייחד בחדרו של הסבא-קדישא בהוציא כל איש מעליהם.

כשעזבו הנוכחים כולם את החדר, הוציא ה'מנחת אלעזר' נייר מחיקו, היה זה מכתב אשר כתב לו שנים קודם לכן חותנו, הרה"ק רבי יעקב משה מקומרנא זי"ע, בו הוא כותב לו: "ראיתי היום בחולם את אביך, הגה"ק אור עולם זצ"ל (הדרכי תשובה' ממונקאטש שהסתלק מוקדם יותר באותה שנה) ואמרתי לו בדמעות: 'מחותני היקר, מה זאת על עיכוב הגלות הוזה? והשיב לי: 'אמין לי שבעולם עליון יש מזה הרבה צער, רק ששם מחכים על צדיק התחתון שיש בידו לגזור..."

כאן הגיע הרבי למסרת ביקורו בארץ-הקודש, הוא שאג מנהמת ליבו (כשהוא מתאמץ להשוות ללשון-הקודש שבפיו, ענה ספרדית. הוא גם התאמץ על כך בקודשו במיוחד לקראת הביקור):

אלהינו, הלא אתה הוא 'צדיק הדור'. בידכם להרעיש את העולמות העליונים, לגזור בגזירת צדיק שהקב"ה ישים סוף וקץ לגלותנו. הרי מהאיגרת שבידי אנו למדים שבידכם הכוח להביא את המשיח".

רבנו הסבא-קדישא נענה: "אינני צדיק... אינני צדיק..." ולא הועילו כל הפצרותיו של הצדיק ממונקאטש לשכנע את רבנו שהוא צדיק, לא כל שכן צדיק הדור.

שמועה עתיקה - ומבוססת - מספרת שבאותה שעה מרטיטה נכח עוד אדם אחד בחדר, הלא הוא הצדיק הירושלמי הגהצ"ר בין-צינן שפירא זצוק"ל (שהיה אז צעיר לימים). בתחילת השיחה כאשר תמה ה'מנחת אלעזר' על נוכחותו ופגש אל הסבא-קדישא בפליאת: "הלא סיכמנו שכן אנוש לא יהיה נוכח בשיחתנו", התבטא הסבא-קדישא בפליאות: "לית דין בר נש" (-הוא לא נחשב כבן אנוש...) ההערצה הוו עברה חיש קל אל לב הרבי ממונקאטש שגם בשבוע לגולה, המשיך לשלוח להוכיח את שמו אל רבי בן-צינן שפירא בירושלים עיר הקודש.

אשנב 09

עד מאה ועשרים

החידה, אולי הגדולה ביותר, המתלווה לתארו של רבנו, היא מידת שנות חייו. אין ספק שהוא זכה לאריכות ימים מופלגת. השאלה רק עד

תפוחת ישיבתו של הסבא-קדישא אלפנדי באיסטנבול שבתורכיה בשנת תר"ן, הסב"ק נראה בשמאל התמונה, בית התפוצות

מאה ושבע-עשרה. כך גם מופיע בהקדמת הספר 'מערכות דברי אמת' ששנת לידתו של רבנו היא תקע"ג, כלומר - היה בן מאה ושבע-עשרה בפטירתו. רבי יצחק אפרים אבא-שאל כותב: "חי מאה ושבע-עש" רה שנה והתכתב בצעירותו עם הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל" (אציין שההתכתבות עם רבי עקיבא איגר מופיעה במקומות שונים).

ואילו מרן הגאון רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל - שהיה ילד בעת פטירת הסבא-קדישא, כאמור - קיבל מיודעי דבר שרבנו נפטר בהיותו בן מאה ושמונה עשרה!

מקורבים אחרים של רבנו הסבא-קדישא מציינים שהוא זכה לחיות: מאה ועשרים שנה! כמניין שנותיו של משה רעיא מהימנא. מספר שנים זה מופיע ב'מסעות ירושלים' - "והיו ימיו מאה ועשרים שנה (בערך)". וגם רבי שלמה אליעזר מרגליות זצ"ל, כותב בתולדות רבנו: "בן מאה ועשרים שנה היה במותו". ציוין ישיש הטוענים שרבנו אף עבר את הגיל המופלג הזה. כך מקובל בידי מרן הגאון רבי בן-צינן מוצפי שליט"א ששמועה יש בידו שיש שמנו את מניין שנותיו של רבנו למאה עשרים ושתים שנים!

לזאת מסכימים כולם - שרבנו זכה ליקנה מופלגת ועל טבעית, כאשר הוא חי ברעננות (למרות שחולי ומכאוב הוא ידע גם ידע לכל אורך שנות חייו) ומתוך כוח עלומים. במרבית ימיו לא ענר משקפיים לעיניו וגם בתקופת השנים האחרונה הוא החל לענוד משקפיים בלי מספר רק בשביל שלא תחול עליו 'עין הרע'.

איש פלא. כפשוטו.

מקורות:

תולדות רבנו שב'הגדת מהרש"א' - בברכת יישר-כוח למחבר הני כבד הרב נחום סילמן שליט"א שפתח עבורנו את אוצרותיו; מסעות ירושלים (שלוש מהדורות); המאמר המופלא 'והיו ימיו מאה ועשרים שנה?' קול ישראל; שפע חיים; אהלי שם; דואר היום; מן הגנונים; קרי בני לחמי; קובץ בית הלל; בית סופרים; מפיי ספרים וסופרים; תולדות שבראש שו"ת הסבא קדישא'; מערכות דברי אמת; שמחה לאיש; קובץ אורייתא; מגדולי ירושלים; יהי אור; מעילו של שמואל ועוד.

יום שלישי, כ"ה באייר תש"פ **המבשר קהילות** | 21